

– Kétórás önálló műsorra készülünk. Azt szeretnénk, ha ez egyben Kodály születésnapja alkalmából bemutatható emlékműsor lenne. Ezért hazánk olyan tájegységeinek folklórájából merítjük a bemutatandó táncokat és dalokat, ahol Kodály is megfordult, és gyűjtött, ahonnan ihletődött. Csík, Marosszék, Bukovina és Bihar környékéről van szó. Szeretnénk megnyerni Buzás Pál közreműködését, aki a Marosszéki táncok zongora-változatával szerepelne a műsorban. Kodály pedagógiai munkásságát idéznénk azokkal a gyermekjátékokkal, amelyeket a gimnazista táncházasok legjobbjai mutatnának be, Csongor öcsém vezetésével. Kétórás önálló műsorunk után már egyetlen szerv sem tekinthet holmi táncsoportnak, műsorpótlónak, alkalmi szereplésre előrángatható társaságnak, hanem művészi színvonalát elmélyült munkával megteremtő, azt sokágú folklórkutatással fokozatosan kiteljesítő, szükséges és hasznos, önálló együttesnek.

Tar Károly

(Ifjúmunkás, 1982/33. 7. – 1982. augusztus 15., vasárnap)

Önmagukat kereső fiatalok avagy a táncházról szólva¹²³

Nézem Ambrus Sándor, Könczei Árpád és Tötszegi András kalotaszegi legényesét a Kolozsvári Állami Magyar Színház színpadán, s a zene mögül neves tudósunk hangját hallok, aki harmadik anyanyelvünként jelölte meg a népi tánc szerepét és helyét művelődésünkben; érzem szavai igazát, hiszen a három fiú olyan természetesen táncol odafenn, amelyen természetesen lélegzetet vesz más ember. Kedvenc könyvemből, Kós Károly Varjú nemzetségéből, írom ki utóbb az idézetet:

„a három legény egymással szemben, egy helyben járja. A muzsika sebes, mind sebesebb, a hegedűs vonójával üti a húrt [...]. Égnek a szemek, nyitva a száj, forró a levegő és borzongás fut végig a bőrön a lángoló vér felett [...]. A muzsika szól újra és ketten kezdik a sétát és a biztatást: – No, ki vállalja még, híresek?

Nem vállalta senki.

Ketten táncolták és az tánc volt. Az egyik erős, és nehéz, mint a bika, a másik hajlékony és karcsú, magas mind a kettő. Ilyent nem látott még Kalotaszeg. Ebbe belebomlottak nemcsak a fehérnépek, de az emberek is.”

123 Az áttekintett korabeli sajtóanyagban az egyik első olyan írás, amelyikben tetten érhető a városi táncházak jelentőségének bagatellizálása. A későbbi történések tükrében feltételezhető – természetesen további levéltári kutatásokkal bizonyítandó –, hogy ez egy hatóságilag támogatott folyamat része volt.

A vastaps bizonyossága szerint az ad hoc műsor középmezőjében ezt érezték velem együtt a színház nézőterén ülők mindannyian. És már ez megérte, hogy a tánc ház-páros pillanatra ismét fölment a színpadra.

Tudom, persze, hogyne tudnám, a tánc ház azért született, mert a színpad magasságából, a koreográfia elvontságából vissza kellett hozni a népi táncot a tömegek közé, azok közé, akik saját folklórjukat csak színpadi vagy pódiumváltozatban, esetleg gondosan megkomponált tévéadásban, közönségsékként láthatták. Az előadóművészi csúcspontot pedig kevés műkedvelő érheti el.

1976 őszen megalakult Kolozsváron első tánc házunk. Ki kezdte, ki folytatta? A szórászállhasogatás helyett hadd idézzem fel Csortán Márton és Panek Kati emlékeztetes közös műsorát (elsőként, az Ifjúmunkás írt róluk), az első tánc házzenekar, a Bodzafa, az Ifjúmunkás 1976-os kolozsvári matinéján játszott először és elsőként teljes értékű, hiteles paraszzenét, szemben azokkal, akik jószándékú műkedvelőként pártoltak át a folkosított paraszzenéhez. Az első tánc házrendezvény színhelye a Bábszínház próbaterme volt, már akkor se lévén intézményes gazdája ennek a kezdeményezésnek.¹²⁴ És azóta van tánc ház, nem egy, de sok, van tánc ház találkozó, volt Kaláka, és sok bába közreműködésével országos tánc ház-show, volt több elvi vita és még több személyi sértődés. A divat, mint olyan, lefutott, és megmaradt a valódi érték, a jobb híján klubtevékenységnek nevezhető élő tánc ház, amely tánc nyelvünk megtanulásának, gyakorlásának lehetőségét adja, akár csak az ének vonatkozásában a temesváriak Bartók-kórusa, s mint másutt, másképpen egy-egy nagyobb város irodalmi köre.

Vitákon innen, meg túl, értékeljük a tánc házakat olyan klubbokként, amelyek önkifejezésünk megtestesítői, az önmagukat kereső fiatalok fogózkodói a világgal és egymással való ismerkedésük folyamatában. Felejtjük el értékelésükkor, hogy hitvány kérdésektől érvényesülési gondokig sok minden befolyásolhatja sorsukat, és a „ki a szebb, ki a jobb, ki az okosabb” elnevezésű társasjáték helyett játszódjunk egyebet: tánc ház asdit. Tanuljunk táncrendeket, ha kell, menjünk velük fel a színpadra, hogy más is lássa kincseinket és kapjon kedvet megtanulásukhoz, és hagyjuk abba a terméketlen vitát tyúkról és tojásról, a koreografált és „valódi” tánc értékéről

124 Itt ismételtelen érdemes kihangsúlyozni, hogy a több írásban is hivatkozott, viszont konkrét eseménnyel nem társított 1976-os dátummal ellentétben a kolozsvári tánc ház 1977 februári indulása datálva van: „A tánc ház 1977 februárjának egyik csütörtökjén nyílt meg (a pontos időpontot, a „történelmi pillanatot” elfelejtették rögzíteni), ideiglenesen a Bábszínház klubtermében, Kovács Ildikó rendező jóvoltából, aki a későbbiek folyamán is, Szabó Lászlóval, a megyei művelődési bizottság irányítójával többször átsegítette a tánc házát nehézségein. Székely József primás, Kőnczei Árpád furulyás („dal- és táncmester”), Urszuly Kálmán kontrás és Porzsolt Antal bőgős muzsikált. [...] A tánc házban utóbb életerős „sejtosztódás” következett be: a zenekar kettővé bővült. Az egyik összetétele: Sepsi Dezső primás (III. éves főiskolás), Sinkó András kontrás (II. éves) és Kőnczei Árpád bőgős (XII. osztályos), a másiké meg: Székely József és Papp István primások (XII. osztályosok), Kostyák Alpár kontrás (I. éves) és Porzsolt Antal bőgős (I. éves).” – írta Kőnczei Ádám 1977 novemberében (lásd: Művelődés, 1977/11. 16.). Mégis, a tények közlése ellenére (vagy ellenében?), ugyanazon folyóirat hasábjain, öt év távlatából feltevéődik a „ki kezdte, ki folytatta?” kérdés, illetve a tánc ház „intézményes gazdája” hiányának számonkérése. Negyven év távlatából is felmerülő kérdés: az ilyenforma szubtilis utalásokkal vajon nem-e a tánc ház gyökértelenségére és megfoghatatlanságára, egyszerűen jelentéktelenségére próbáltak érveket szolgáltatni?

vagy non-értékéről, próbáljunk egyszer már elfogulatlanul nézni egymás munkájára, anélkül, hogy kizárólagosnak, abszolút értékűnek kiáltanánk ki a magunk művét. Hátha így többre megyünk.

A klub szóért meg ne sértődjön meg senki: nemrég az Igaz Szóban fogalmazta meg a táncházmozgalom egyik teoretikusa a mozgalom hármass funkcióját: szórakozás-jellegét, közösségnevelő szerepét, művelődési, hagyománytiszteletet és -ismertető fenntartó erejét. Hát mi ez, ha nem ifjúsági klub program? És bocsátassék meg itt a cikkírónak a látszólagos vulgarizálás: a táncházások munkája szerintem valahol, legáltalánosabb szinten, ugyanabba az irányba mutat, mint közismert koreográfusunk, Dombi Imre ismétlődő társasági tánc tanfolyama (milyen kár, hogy ez utóbbi-tól még nem jutottunk, nem juthattunk el az ország első társastánc klubjának a megalakításáig). Mert végsősoron erről kell beszélnünk: ha a táncház táncanyanyelvünk újratanulásának iskolája, a társasági tánc az iskolában tanult világnyelvnek felel meg, amelyre szintén szükségünk van, ha kultúrebereknek akarunk számítani.¹²⁵ Az egy évtized alatt komoly elméletet maga köré bokrosító táncházmozgalom korántsem szorítkozik már csupán a „lábhagyományra” – mint ahogy nem szorítkozik erre nemzetközi viszonylatban a társastánc mozgalom sem: annak is van komoly szakirodalma.

Mozgáskultúránk általános fejletlenségét épp a Művelődésben tették szóvá nem egyszer szakembereink, ejtsünk pár szót itt, erről a témánkról beszélve is. A tánc-kultúra elsajátítása gyakorlatilag manapság az iskolai társasági tánc és néptánc tanulással kezdődik, hogy tömegméretekben itt be is fejeződjék. Pedig az eszményi az lenne, ha ezután párhuzamosan szereznének fiataljaink táncművészeti és társasági tánc gyakorlatot. Feladatunk lenne tehát szerintem táncházaink továbbéltetése mellett a társasági táncot kedvelők korszerű összefogása is, hogy mindenki találjon kedvére való táncokkal is foglalkozó intézményt és hogy az, amit talál, ne csak kedvére való, de igazi érték is legyen. Magyarán: a táncház ne mézeskalács-estet szuggeráljon, a társasági tánc meg inkább táncversenybe torkolljék, mint ritmikus együtt lötyögésbe. Vagyis az általános igény szint emelésére kellene törekednünk. A táncházfesztivál többezer nézője, vagy a bevezetőben említett kolozsvári előadás közönsége – biztos vagyunk benne – kedvet kapott Könczeiék-től a magyar népi tánc-kultúra művelésére. Részemről azt szeretném, ha a néptánc igényléséhez még el nem jutott, de fejlett

125 Dombi Imre (1922–1988) kolozsvári koreográfus, a korszak és (főleg) a hivatalos úzus egyik legelismerettebb táncszakértője. Életműve ifjúsági színdarabok betéttáncaitól (*Kék virág*, 1961), a cselekményes táncokon (*Pionír-köszöntő*, 1964) és a témás táncokon át a társasági és népi táncokig sok mindent magába foglal. A kolozsvári táncházak indulásakor például az ürügyes táncról írt: „Mi is az **ürügyes tánc**? Különösen a népitáncoknál használható. Valamilyen tánc bemutatásához szolgál bevezetesként (ürügyként). Ürügyül szolgálhat például egy élmunkás kitüntetése, vagy az aratás befejezését követő koszorúátadás, mulatság stb.” (Lásd: *Igazság*, 1978/156. 2.) De számontartják a népi táncokról írt könyveit is (lásd például Dombi Emeric: *Kalotaszegi népi táncok*. Kiadja Kolozs megye Szocialista Művelődési és Nevelési Bizottsága, Kolozsvár, 1972.). A felsoroltak alapján Kovács Nemerének a kolozsvári táncházások Dombi Imre tevékenységével való összevetése nem több, mint ez által is a táncházak jelentőségének csökkentése a „közbeszédben”: nincs új a nap alatt, a táncházások tulajdonképpen ugyanazt akarják, teszik, mint a régi, „elismert” szakember.

mozgáskultúrára vágyó fiatalok éppúgy felnézhetnének egy országos társasági táncversenyre, egy olyanszerű rendezvényre, amilyent eddig legfeljebb a televízió egyik-másik nemzetközi látványosság műsorában láthattunk. A kettő ugyanis jól megfér egymással a valóságban, tehát tudatunkban is jól összeférhet.¹²⁶

Kovács Nemere

(Művelődés, 1982/8. 17–18.)

Táncház. A nyári szünet után a héten újra megnyílik a kolozsvári táncház. Pénteken este 19 órától a Vasutas (volt Vasas) Klubban mezőségi táncokat tanítanak. Vasárnap este 19 órától – szintén a Vasasban – szabad tánc. Muzsikál: Papp István Gázsa primás, Kelemen László kontrás és Szalay Zoltán bőgős.
(Igazság, 1982/219. 2. – 1982. szeptember 17., péntek)

A Kodály néptáncegyüttes próbán

---

126 Kovács Nemere egy korábbi cikkében már hangsúlyozta a társastáncok kultúra fontosságát, hiányolva annak jelenlétét a kora általános műveltségéből (igaz, akkor még nem állítva párhuzamba a „táncanyanyelvet” jelentő táncházakkal), lásd: *ahogy Én látom Mozgás-kultúránk néhány gondját*. Ifjúmunkás, 1980/47. 4.